

אשכול יוסף

אשכול יוסף

מאצרותיו דרבי יוסף ז"ל סימן טוב שליט"א
מוזבר הספרים "כרם יוסף" ו"א"ס פניה"ק ירושלים תובב"א

אנשי מוסר אבדו

הגמרא ב"ק דף קי"ז אומרת שח"ו אדם שמוסר חייב מיתה, ממיתים אותו! איך רשבי"א אומר כזה דבר? אלא, אומרים המפרשים, העין אליהו ועוד הרבה מפרשים, רשבי"א אומר לרבי עקיבא, רבי רבי אם לא תלמד אותי תורה, אם אני לא אלמד מוסר, אני יכול להגיע לדיוטה התחנותה, עד כדי כך להיות מוסר, אפילו להיות מוסר שזה עוון הכי חמור, ומבואר בשולחן ערוך ובפוסקים (ע"י ח"י"מ שפי"ח סעיף י"ו והלאה) שהוא עוון יותר חמור מרוצח, אם לא תלמד אותי תורה, אם לא תגיד לי מוסר, אני יכול להגיע לשפל המדרגה להיות אפילו מוסר, כך רשבי"א אומר לר"ע.

בגמרא במסכת קידושין דף ל' איתא, הקב"ה ברא יצר הרע ברא לו תורה תבלין, איך אדם יכול להתגבר על היצר הרע, אמר רשבי"א יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, כל יום בתחבולות להמית את האדם, הוא רוצה להכשיל את האדם, כל יום, כל יום יש מלחמה עם יצר הרע, איך אפשר לנצח את יצר הרע? בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, משל למי שהיה לו רטיה בידו, יש לו מכה בידו, יש לו פצע הוא שם תרופות, שם סממנים, מתרפא. אותו דבר אתה לומד מוסר לומד תורה, זה הצלה מיצר הרע, כך מבאר מרן החיד"א (ברכי יוסף סי' א' אות ט'), שתורה תבלין זה לימוד המוסר.

מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל מביא את דברי החיד"א בספריו, ומספר שכשהיו כאן בעת מלחמה, הפגיזו את ירושלים בפצצות ומרגמות, רעד ופחד, אף אחד לא הולך ברחובות, אומר היינו יודעים, על הראש חגו ונעו מרגמות, אנשים לא יצאו אפילו להביא פת לחם, יצאנו לדבר אחד, היה לנו קביעות לימוד מוסר לפנות בוקר לפני התפילה, כל יום לומדים חצי שעה בספר הקדוש ראשית חכמה בחרדת קודש, הוא

הספד על מרן רה"י הגאון ר' גרשון אדלשטיין זצ"ל נמסר בשיעור השבועי יום ג' בבהמ"ד "בית שלמה"

נצחו אראלים את המצוקים.

אחד מגדולי התורה מגדולי הדור, מגדולי מעתיקי השמועה, מגדולי בעלי המידות בדורנו.

נראה כמה דברים לזכרו הטהור של ראש ישיבת פוניבז' מרן הגאון ר' גרשון אדלשטיין זצ"ל שהיה איש מופת, איש מיוחד, מנהיג מיוחד כפי שנראה, מנהיג לא רגיל, לא רק בגדולתו בתורה ביראתו במידותיו באצילותו, אלא מנהיג שלא עשה חשבון בשום דבר מה יאמרו ואיך יאמרו, הוא לא התחשב בכל מיני שיקולים, אלא תמיד רק רצון ה' יתברך עמד לנגד עיניו. מה ה' אלוקך שואל מעמך כי אם ליראה. ובאמת היה מאפיין אותו היראת שמים שעל זה עורר תמיד.

ידוע מה שכותב הנפש החיים שכל הגדלות של האדם בתורה, הכל נמדד לפי גודל היראת שמים, אומר הנפש חיים שהיראת שמים של האדם זה הכלי קיבול לתורה, כמו בכל דבר, שאדם רוצה להכניס דבר לכלי, אתה רוצה להכניס מלא אבנים טובים ומרגליות, אתה מביא כלי, כגודל המוודה כך גודל התכולה. אומר הנפש חיים שיראת שמים של האדם זה הכלי. כמה תורה אדם יכול לספוג, כגודל היראת שמים, ככל שהאדם יותר יעבוד על היראת שמים, יותר ירא וחרד לדבר ה', ככה יוכל להכניס בתוכו יותר תורה. מרן הגאון ר' גרשון אדלשטיין אין שיחה, שיעור, הספד, דרשה, ברכה, מאמר, אין שום דיבור שלו שאין בו דיבור על לימוד המוסר. תמיד היה מעורר על לימוד המוסר. פלא פלאות, נוהג שבעולם, ראש ישיבה חשוב ירצה לדבר בלמדנות, על מעלת לימוד תורה, שקידה, עמל, יגיעה, הכל היה ודאי, על הכל הוא עורר, אבל על לימוד המוסר, אין שיחה, דרשה שלא הזכיר את העניין הזה של לימוד המוסר, עשר דקות מוסר. אמר לו הבן שלו, אבא, כל שיחה אתה מזכיר את העניין הזה של לימוד המוסר, כל פעם עם כל התלמידים, כל שבוע מחדש במהלך השיעור, הועד שהוא מוסר, שיחה, או גם חמש דקות מדבר על העניין הזה כמה רגעים לכה"פ, על חשיבות לימוד המוסר, אמר לו כל הזמן אתה מדבר על זה וחוזר על אותו דבר, אנשים עלולים ח"ו לפגוע בכבודך, אמר לו התפקיד שלי לעורר את הבריות, התפקיד שלי לחזק את הבריות לעבודת ה', לכן אני חייב לעורר על זה, איני מתחשב בשיקולים אחרים, ראה שזה חשוב מאד לימוד המוסר, בהלוויה של מרן הגאון ר' חיים קנייבסקי זצ"ל בא להספיד את ר' חיים דיבר על לימוד המוסר, אבל ככה זה היה, בכל שיחה, היה מזהים לראות את זה בגיליונות שהיה יוצא כל שבוע משיחתו השבועית, כל שבוע מחדש מדבר על לימוד המוסר, כמה אדם יכול לחזור על אותו דבר, עוד פעם ועוד פעם, אלא הוא היה אומר שאדם בלי לימוד מוסר ח"ו לאיפה הוא יכול להגיע.

הגמרא במסכת פסחים דף קי"ג אומרת שפעם אחת רשבי"א הגיע לבית האסורים לפני רבי עקיבא, כאשר רבי עקיבא היה בבית האסורים על שהקהיל קהילות ברבים, נכנס אצלו רשבי"א שהיה מקורב למלכות, האמת לא רשבי"א עצמו אלא אביו, יוחאי, היה מקורב למלכות, אז יוחאי דאג לרשבי"א להכנס, יכול היה לשבת לפני רבי עקיבא בבית האסורים, אמר לו, רבי, למדני תורה, אמר לו יש עכשיו גזירה, אין ללמד תורה, אני לא רוצה לסכן אותך ח"ו, אמר לו רבי, ככה אומר רשבי"א לרבי עקיבא, אם אתה לא מלמד אותי תורה הריני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, אני אמסור אותך למלכות, ככה מדברים ח"ו לשון שאינה מוכבדת לרב? ועוד למסור, להיות מוסר!

מספר לא נמנעו ללכת לבית הכנסת ללימוד המוסר גם בימי העוצר, היינו לומדים בלב נשבר ועפעפעינו יזלו מים, לקביעות הזו לא יכולנו לוותר, ידענו שזה החמצן שלנו, וגם כשהיה מלחמה בפחד ואימה יצאנו לקביעות ללימוד המוסר, (עיי' הלייב "חייח עמי שלי"ז).

ועל זה היה מעורר בכל עת מרן הגאון ר' גרשון אדלשטיין זצ"ל, הוא היה אומר שאדם חייב ללמוד מוסר בכל יום לכל הפחות עשר דקות, הוא היה מספר שהיה יהודי אחד שבא לפני הגאון ר' ישראל סלנטר, אמר לו רבי יש לי שאלה, אמר לו ר' ישראל סלנטר כן מה השאלה, אמר לו אני יכול ללמוד חצי שעה ביום, לא יותר, תגיד לי מה אני אלמד בחצי שעה זו? אמר לו ר' ישראל סלנטר, תלמד הלכה! לא! תלמד גמרא! לא! תלמד גמרא, פוסקים: משניות! לא תלמד משניות! רק חצי שעה ביום יש לי, אמר לו בחצי שעה זו שיש לך ללמוד, תלמד מוסר! למה: כי אם יש לך רק חצי שעה ואתה תלמד מוסר, אתה תבין שיש לך עוד חצי שעה, אתה תבין שיש לך עוד שעה! אם אתה לומד מוסר כל החיים אחרת, אתה יכול להיות בצער עשו לי כך אמרו לי כך, ציערו אותך, יש תרופה אחת מהי התרופה? לימוד המוסר! תלמד מוסר הכל יסתדר.

וכמה היו הדברים נאים למי שאמרם, מרן הגאון ר' גרשון אדלשטיין, כל מה שהיה תמיד מעורר על המוסר, הוא עצמו היה שלהבת מוסר, הוא עצמו היה עמוד אש של מידות של יראת שמים, מעולם לא מלחמות, לא פגע באדם, לא ביזה אדם, שום דבר, מעביר על מידותיו, כמו שהגמרא אומרת מסכת ראש השנה דף י"ז אומרת, כל המעביר על מידותיו מעבירין לו כל פשעיו, כל המעביר על מידותיו מאריכין לו ימיו ושנותיו, זכה לאריכות ימים, לא כל אחד זוכה לאריכות ימים מופלגת גיל 100, לעבור את הגיל 100, אתמול מסר שיעור, היום הכין מראה מקומות לשיעור.

הא, מה זה הכח של התורה הקדושה, בגיל 100 ואתה ועדיין זקן ויושב בשיבה. אדם עובד עבודה, סיים לעבוד מה יש לו לעשות, יש אנשים שהם עזבו את העבודה, יצאו לפנסיה, ב"ה ישבו ועסקו בתורה, למה? הבינו המלאכה הזו של התורה נותנת לו לאדם אחרית ותקוה, אתה בגיל מופלג וממשיך בעבודת ה', תלמידי חכמים ככל שמוזדקנים דעתם מתווספת עליהם (שבת קכב). בגמרא סוף מסכת קידושין דף פ"ב עמוד א' אומרת הגמרא, רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני תורה אלא תורה, שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקורן קיימת לו לעולם הבא, ושאר כל אומנות אינן כן, שאדם בא לידי חולי או זקנה ולידי יסורים שאינו יכול לעסוק במלאכתו הוא מת ברעב, אבל התורה אינה כן, אלא משמרתו מכל רע ובערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו. נבערותו מה הוא אומר: וקווי ה' יחליפו כח, בזקנותו מה הוא אומר: עוד ינובון בשיבה. תראו מה זה, עוד ינובון בשיבה בגיל 100 זקן ויושב בשיבה, לומד תורה, מרביץ תורה, זכה לאריכות ימים מופלגת, למה? דיברנו על הנקודה של ויתור, עבודת המידות, בורח מן הכבוד.

היה בעל מידות מופלגות, משתתף בצערו של אחד ואחד. היה שבת, אמר לרבניית, שבת הבאה אני אאלץ קצת לאחר לסעודה אחרי התפילה, אפשר? אמרה לו בסדר. יאחר עשרים דקות חצי שעה, יגיע יותר מאוחר לסעודה. טוב, הגיע מאוחר, שבת אחת, שתי שבתות, חודש, חודשיים, מה הוא עושה בזמן הזה? אמרו טוב אולי יושב בבית המדרש, לומדים איתו, לא מוצאים אותו בבית המדרש בזמן הזה, נעלם, איפה אפשר ללכת, איפה יש לראש ישיבה ללכת אחרי תפילת שחרית חצי שעה?! עד שהחליט אחד התלמידים שהוא חייב לדעת מה הרב עושה בחצי שעה הזו? איפה הרב בחצי שעה הזו אחרי התפילה של שחרית, עקב אחריו, רואה אותו עולה לאיזה בנין, עולה לשם, אחרי שתי דקות יורד, הולך, עולה לעוד איזה בית, ואחרי עשר דקות יוצא, כך עובר בעוד בית, מה עושה, עקב וחקר אותו תלמיד ואז מה נודע לו, שר' גרשון מה עושה כל שבת אחרי התפילה? הולך לכמה בתים של כמה אלמנות, של כמה אנשים גלמודים, בעלי ייסורים, הולך להגיד להם גוט שאבעס, הולך להגיד להם שבת שלום, להחיות אותם להחיות לב נדכאים. אותם נדרכים אומרים ראש הישיבה הגיע לפה להגיד גוט שאבעס, להגיד שבת שלום, כל השבוע המשפחה שמחה, הראש ישיבה היה פה, הראש ישיבה בירך, אם היה להם איזה שאלה איזה בקשה ועצה, היו מבקשים והוא משיב על אתר, מידות! מידות!

היה פעם אחת הנה עבר ברחוב, היה קטיושות, טילים, מעל יושבי בני ברק, בדיוק עבר ברחוב, והיו צריכים להכנס למקום מחסה, נכנסו לאיזה בנין, מקום מחסה, מיד אחד התלמידים רץ דפק בא' הבתים, אפשר כסא, ביקש כסא לראש ישיבה, הראש ישיבה יכול לשבת לא יושב, אמר לו כבוד הרב מה הרב חושש, לשעטנו? מה הבעיה לשבת על הכסא. אומר לו אני לא מבין אותך, איך אתה רוצה שאני אשב על כסא, כסא עם שתי

ידיות כשעם ישראל בצער, יש מלחמה אתה רוצה שאני אשב על כסא עם שתי ידיות, שאני אשב בנח, אני לא יכול לשבת, תודה רבה שטרחת, אני לא יכול לשבת שעם ישראל בצער, איך אני אשב? מידות!

בא אליו אדם אחד אמר לו הרב מה עושים, יש לו בעיות בשלום בית, מה שאני עושה לא עוזר, אמר לו קודם כל תשתוק ואחר כך תוותר. אבל כבוד הרב ככה וככה, האשה ככה וככה, אמר לו קודם לתתוק ואחר כך לוותר, הכל יסתדר! זכה לאריכות ימים היה בעל מידות, מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, כל אחד לפי מעלתו, היה אומר שאמא שלו חינכה אותו, אמרה לו תמיד, בני, צבי גרשון, תמיד תדון את האדם לכף זכות, גם אם מישחו יעשה לך צער, גם אם מישחו יעשה לך דבר רע, תדון לכף זכות, ואם אתה לא יכול לדון זכות, אמא שלי אמרה לי תדון לכף שטות, הוא טעה, לא היתה דעתו מיושבת עליו אם אתה לא יכול לדון לכף זכות תדון לכף שטות, אבל לא תקפיד, לא סתם זכה לאריכות ימים.

אומרת הגמרא, שפעם אחת רב הונא בר' יהושע היה חולה במצב קשה מאד מאד, הגיע לבקר אותו רב פפא, ראה שזוהו, המצב שלו כ"כ קשה אמר להם תכינו תכריכים, אמר למשפחה, לחברא קדישה, לילדים, תכינו תכריכים בשביל הרב, בשביל ר' הונא בריה דרב יהושע, עוד מעט הלוויה תצא, תכינו לו תכריכים, פלא פלאות. עברו שעות התייצב מצבו, אחרי כמה ימים הבריא ויצא מבית החולים, חזר לביתו, חזר לבית המדרש, יום אחד הולך ברחוב ממולו רב פפא, מיד רב פפא מתבייש ועובר לצד השני, מתרחק ממנו מתבייש ממנו, היה לידו בבית החולים אמר תכינו תכריכים, הוא שמע אותו. בסוף יום אחד נפגשו אמר לו תמחל לי, כך וכך לא נעים, אומר לו אבל תגיד לי פלא פלאות, ראיתי שכבר נגזר עליך מיתה, ראיתי את המצב שלך, מצב של מיתה, איך חזרת לחיים? אמר לו תקשיב טוב, עליתי לבית דין של מעלה, באמת הגיע זמנו למות, אבל ראה שבשמים אמרו, כיון שהוא מעביר על מידותיו שר' הונא מעביר על מידותיו יאריכו לו ימיו ושנותיו, יתנו לו עוד חיים. אתה לא טעית, אתה בסדר גמור, אתה ר' פפא שאמרת להכין תכריכים צדקת, באמת הגיע הזמן של המיתה, אבל אני מכיון שאני מעביר על מידותי לכן האריכו לי ימים ושנים. לא פלא שזכה מרן הגאון ר' גרשון אדלשטיין לאריכות ימים מופלגת, בן 100 ככה בצלילות הדעת, כל השנים האלה של הרבצת תורה של העמדת תלמידים של זיכוי הרבים למה? מעביר על מידותיו.

דיברנו על לימוד המוסר שהיה תמיד מעורר על זה, והיה אש שלהבת של מוסר, כל שיחה, פעם שאלו אותו אבא שלך ככה חייך אותך כל הזמן ללמוד מוסר? אביך היה אומר לך ללמוד מוסר? אמר, אבא אף פעם לא אמר לי ללמוד מוסר, אבל הייתי מגיע הבית, הייתי רואה את אבא שלי יושב, פותח ספר מוסר ולומד מוסר בשפתיים דולקות בכזו התלהבות, זה נכנס לי בעצמות. הוא היה אומר, לא יתכן אדם שישיה עובד את ה' כמו שצריך, אם לא לומד מוסר. לימוד המוסר מיישב את האדם. זה לימוד המוסר. אמרנו על לימוד המוסר. אמרנו על המידות שלו, האצילות.

היה מקבל כל אחד בסבר פנים יפות והולך עם כל אחד ואחד כפי כוחו ורוחו. בא אליו אחד אמר לו שהוא לא יכול ללמוד גמרא, לא הולך לו. לא מצליח בלימוד הגמרא, כמה שבישיבה ניסה ללמוד גמרא, לא הולך. רוצה ברכה, רוצה לעזוב את הישיבה, ללכת לעסקים, לעניינים אחרים, אמר לו למה תעזוב את הישיבה, אמר לו אני לא מצליח. אמר לו אתה לא מצליח ללמוד גמרא, תלמד כל היום משנה ברורה. חלק א' חלק ב' חלק ג', תלמד ותלמד ותשגן ותפתח את זה, תלמד משנה ברורה, אל תלמד גמרא, הראש ישיבה ככה אומר: ודאי! חזר לישיבה, התחיל ללמוד משנה ברורה, בא אליו המשגיח, אמר לו לבחור הזה, מה אתה לומד משנה ברורה, פה לומדים גמרא. לומדים מסכת של הישיבה. אמר לו כך הורה לי ראש ישיבת פוניבז' ר' גרשון אדלשטיין, יש לי הוראה מיוחדת ממנו, אמר לי ללמוד משנה ברורה. היה מסיים ר' גרשון ואומר, ואתם יודעים, היום, הבחור הזה, הוא תלמיד חכם חשוב במקסיקו רב קהילה במקסיקו מרביץ תורה, יודע את כל המשנה בעל פה ישר והפוך, ולומד גם גמרא, כך סיפר ר' גרשון, כמה פעמים שמעתי את זה ממנו. היה מספר את הסיפור הזה. הנהיג כל אחד לפי רוחו, בדרך כל מנהיג מנחיל לכולם את ההנהגה שלו, את הדרך שלו, לסחוף את כולם אחריו, אחרי דעותיו ושיאפיותיו, אך ר' גרשון היה מנהיג יוצא דופן, הנהיג כל א' לפי רוחו. סיפר לי איזה בחור, היום אברך חשוב וראש כולל, שכשהיה בחור ועלה לישיבה גדולה היה לו..... געוולד. אמר לו כבוד הרב אני יושב בישיבה חשובה, מפורסמת כולם שם אריות, קשה לי לימוד

בירך על הכוס ברכת המזון בפני ת"ח כהן כמותו, לא אכל מבהמה שלא הובאו ממנה מתנותיה לכהן, וכן על זה הדרך. ר' זירא אומר שהאריך ימים מפני שלא חשב דברי תורה במבואות מטונפים, וכן על זה הדרך, לא הלך ד' אמות בלא תורה, הגמרא מאריכה בזה, אז מה ר' יוחנן מתפעל, יש זקנים בבבל יש הרבה סגולות לאריכות ימים?

אלא, כל הסגולות יכולות להועיל רק בארץ ישראל. אבל בחוזה לארץ לא. דהנה שואל מרן הבן איש חי, כתוב בפסוק הזה למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה, על מה זה נאמר? על מצות מזווה. הגמרא בקידושין בדף ל"ד מוכיחה מכאן שנשים חייבות מזווה, מאיפה לומדים שנאמר למען ירבו ימיכם, וכי נשים לא צריכות אריכות ימים? גם נשים צריכות אריכות ימים. זה נאמר על מזווה. גם נשים חייבות במזווה. הנה מורי ורבותי, אומר מרן הבן איש חי, הרי יש מצות מזווה שבזכותה האדם זוכה לאריכות ימים. אז מה אתה רבי יוחנן שואל איך מאריכים ימים בחו"ל? הפסוק הזה נאמר על מזווה, וכי בחו"ל לא מקיימים מצות מזווה. אומר הבן איש חי, דע לך, ודאי שגם מצות מזווה מועיל בארץ ישראל, על האדמה, איפה מצות מזווה תועיל לאריכות ימים: בארץ ישראל. רבותי, זה חידוש מבריק של מרן הבן איש חי, שהוא מסביר כך במהלך הדברים בגמרא. יכול להיות שיוצא פה חידוש גדול, שכל הסגולה של אריכות ימים במזווה וכ"ש כל הסגולות כולן, זה רק אם מקיימים אותם בארץ ישראל, בחוץ לארץ לא.

לפי"ז קשה שגם הסגולה הזו של להשכים ולהעריב לבתי כנסיות, למה זה כן מועיל לזכות אריכות ימים בחוץ לארץ?

מרן החיד"א מסביר, מדוע התפלא מאד רבי יוחנן שיש זקנים בבבל. הוא מביא מחכמי הרפואה שאומרים, שמדינה, ארץ, שהיא חמה, חם שם מאד, שם קשה להאריך ימים. הגוף צריך לעבוד קשה, זה לא בריא לגוף, אבל במדינה, במקום שקר, שם אפשר יותר בקלות להאריך ימים, שם טבע האדם להאריך יותר ימים. באו סיפרו לר' יוחנן בבבל, ששם חם, שם אנשים מאריכים ימים, איזה פלאות. איך יכול להיות שם מאריכים ימים? אפילו שזה מקום שע"פ הטבע אנשים לא צריכים להאריך ימים, למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' אלוקים: אלא משכימים ומעריבים לבתי כנסיות ובתי מדרשות.

תקשיבו טוב מה אומר רבנו המהרש"א, אומר רבנו המהרש"א, שהגמרא במסכת מגילה בדף כ"ט אומרת שלעתיד לבוא כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל ובחוץ לארץ עתידים להשתקע, להיות חלק מארץ ישראל. לדעת היראים יש לבית הכנסת קדושה כבית המקדש. דיברנו באחד השיעורים הקודמים על מעמד בית הכנסת כמה קדושתו גדולה, כמעט כקדושת המקדש. אז אומר המהרש"א, אמרו לר' יוחנן אנשים משכימים ומעריבים לבתי כנסיות ובתי מדרשות, הא, זה נחשב כאילו הם בארץ ישראל. תראו מה זה הכח, מה זה המעלה של להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות. אחד שחייב לעקור לחו"ל, יש לו רווח והצלחה, יהודי שחייב ללכת לארץ נכר. אני מברך אתכם שבעזרת ה' תזכו לא לצאת מארץ הקודש, ולא תצטרכו לצאת מארץ הקודש. אבל אם אדם בכל זאת צריך לצאת, להרביץ תורה, או לזיכוי הרבים, או כמו שהגמרא אומרת בשביל לישא אשה, או ללמוד תורה, או לפרנסה, או מבואר בפוסקים כל מצוה מותר מעיקר הדין לנסוע לחוץ לארץ (לא לטייל), אבל אשרי אדם שפה יכול לעשות את זה בארץ, אשרי אדם זוכה להישאר בארץ הקודש, שזה הרפואה הגדולה ביותר. עכשיו הוא נמצא כבר בחוזה לארץ, מה יעשה, ילך הרבה לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואז כאילו הוא בארץ ישראל. מרן הגר"ח פלאגי זצ"ל, נתן עצה איך אדם יכול להתפלל בחוזה לארץ ולהיות בארץ ישראל? איך? יכול להיות בצרפת, והוא בארץ ישראל, אנחנו עכשיו נתנו עצה לכאן יותר טובה, לא ח"ו יותר טובה ממרן הגר"ח זצ"ל אבל לפי מה שכותב רבנו המהרש"א, רוץ לבית המדרש, לך לבתי כנסיות ובתי מדרשות, אתה כבר בארץ ישראל. כמו שידוע שרבנו הרמב"ם כותב בהלכות דעות, שדרך בריתו של אדם להיות נמשך אחר דעות רעיו וחבריו ונוהג כמנהג חבריו ורעיו ואנשי מדינתו, מה יעשה אדם שלא ימשך אחריהם? יעבור מקום. ילך למקום שהולכים בדרך טובה, ואם כל העולם כולו לא הולכים בדרך טובה, אומר הרמב"ם, צריך לברוח למדברות ויערות ולחוחים, היה אומר מרן הרב שך זצ"ל מה האדם יעשה היום, לאיפה יברח, למדבר? יאכל אותו אריה. הא? יעלה למרום? כמו משה רבנו, מה יעשה?! היה אומר מרן הרב שך, יברח לבתי כנסיות ובתי מדרשות, שזה תיבת הנח בדורנו, זה התיבה שלנו. אדם נמצא

התוספות, לא יכול ללמוד תוספותים, אמר לו אל תלמד תוספות, תלמד גמרא רש"י ור"ן. כך תצא תלמיד חכם חשוב. לא אומר לו אני עושה לך הנחות תצא חצי חכם, תהיה רב בית הקברות, לא. תלמד ככה ותהיה תלמיד חכם חשוב. היום הוא ת"ח בקי בכל הש"ס ישר והפוך, כולל תוספותים. הבנו! שמענו!! שכשהיה בחור בא אצל ר' גרשון, יכול היה להגיד לו נו, תוספות, זה חשוב, תתאמץ ותתאמץ, לא ולא, אלא הנהיג כל אחד לפי רוחו. הוא היה אומר, אתה נמשך ללימוד הלכה, תלמד הלכה, אתה נמשך ללימוד הגמרא תלמד גמרא, אתה נמשך ללימוד המוסר תשקיע בלימוד המוסר, כמובן יחד עם לימוד הלכה, גמרא, אבל העיקר אצלך תעשה מה שאתה נמשך אליו, מה שאתה מתחבר אליו. האר"י הקדוש היה אומר שכל אחד מה התיקון שלו, השורש שהוא נמשך אליו, אם אתה רואה שאתה מתחבר, נמשך ללימוד הזה, זה הלימוד הטוב לך. אבל אומר הגאון ר' חיים וולאז'ין בשם רבו הגאון מוילנא, איך אדם ידע מה הוא בא לתקן בעבודת ה'! אתה צריך לתקן מה שקשה לך, בעבודת ה' איזה מצוה היא קשה, שם צריך להילחם, זה באת לתקן. לתקן אתה צריך לתקן את מה שקשה, שבע פעמים יפול צדיק וקם. אבל בלימוד, תשקיע איפה שאתה מתחבר, אבל בעבודת ה' תלחם היכן שקשה, וזה רגיל היה לומר ר' גרשון, שאפשר לעשות את זה רק על ידי לימוד המוסר.

אומרת הגמרא, במסכת ברכות בדף ח', אמרו לרבי יוחנן, כבוד הרב, יש בבבל אנשים זקנים. רבי יוחנן בארץ ישראל, אמרו לו תדע לך יש בבבל אנשים זקנים מופלגים, אמר להם מה? אנשים זקנים, גילאי 80-100, אין כזה דבר! לא יתכן! אמרו לו כבוד הרב למה אתה לא מאמין שיש אנשים זקנים בבבל! אמר להם, כבר כתוב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם. על האדמה, מה זה על האדמה? ארץ ישראל! נמצא אריכות ימים איפה? בארץ ישראל! לא בחוץ לארץ, איך אתם אומרים שיש אנשים זקנים בחו"ל? פלא פלאות. איך יכול להיות שבבבל אנשים מאריכים ימים? התחילו לספר לו, מה הם עושים? מה האנשים האלה, שזוכים לאריכות ימים מופלגת, מה הם עושים בבבל! אמרו לו, אתה יודע מה הם עושים? הם מקדימים ומעריבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות. מקדימים ומעריבים. הא, אמר להם, אם הם מקדימים ומעריבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, עכשיו אני מבין איך יכול להיות שהם מאריכים ימים... זה מה שמועיל להם. זה אמר ר' יהושע בן לוי לבנו - תקדים ותחשיך ותעלה לבית הכנסת כדי שתאריך ימים. אמר ר' אחא בן ר' חנינא, מאי קראה? איפה זה כתוב שאדם שמקדים ומחשיך, ומקיים אשרי יושבי ביתך, מרבה לשבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, זוכה לאריכות ימים? אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתות יום יום. לשמור מזוהות פתחי, מה נאמר אחר כך? כי מוצאי מצא חיים (משלי ח'). אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי, כמו שומר הפתח. הוא מגיע מוקדם, כמו שומר הפתח, מגיע מוקדם לפתוח, יוצא מאוחר לסגור. שומר על דלתותי, מצא חיים, יזכה לאריכות ימים.

רבתי, צריך להתבונן איך אדם זוכה לאריכות ימים מופלגת, בן 100. לזכות להגיע לגיל 100 בצלילות הדעת, בשקיעות בתורה. אין זה רבתי אלא אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי. אדם שהולך לבית המדרש, אדרבא, מאריכין לו ימיו ושנותיו, מרבה תורה מרבה חיים (אבות ב'). היו אומרים למרן החתם סופר זצ"ל כבוד הרב אתה מאריך בתפילה, בזמן הזה אתה יכול ללמוד עוד כמה דפי גמרא, בזמן הזה אתה יכול לכתוב עוד כמה תשובות חת"ס, תראה את החברים שלך הם מזדרזים לומדים בזמן הזה. אמר להם אני לא מפסיד. למה? אני מכוון בתפילה, מאריך בתפילה מאריכין לו ימיו ושנותיו, אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי, בודאי מדובר פה לא רק על תפילה אלא גם על לימוד התורה, אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי, מה זה לשקוד על דלתותי, זה יושב ושוקד בלימוד תורה, אבל גם מפורש פה בגמרא שהכוונה היא גם לתפילה, זה הסגולה. גם תפילה שמקדים ומעריב לבית הכנסת, אומר להם החתם סופר אני מאריך בתפילה, ממילא אני זוכה לאריכות ימים.

מה הפשט בר' יוחנן, שכיון שהם משכימין ומעריבין לבית הכנסת לכן הם מאריכים ימים מה? וכי חסר סגולות לאריכות ימים? יש ספר שיצא שמביא למעלה מ-100 סגולות לאריכות ימים. בגמרא במסכת מגילה דף כ"ז כ"ח, מובא שם בגמרא ת"ח ששאלו אותם במה הארכתן ימים, בתורה אנחנו מוצאים אריכות ימים בזכות כיבוד הורים, שילוח הקן, מצות מזווה, במסכת מגילה מובא הרבה דברים מכל מיני חכמים, שאחד אמר מעולם לא הסתכלתי בפני אדם רשע, מעולם לא הקפיד בתוך ביתו, אחד אמר מעולם לא לקח מתנות מאחרים, לא נהנה משל אחרים, אחד אומר מעולם לא

בחוצה לארץ רוצה להדבק בארץ ישראל, יברח לבית הכנסת, לבית המדרש. מה העצה שר' חיים פלאגי נתן, הבטחתי שאני אומר לכם, ילך על שפת הים, יכניס את רגליו מעט למים, והים מחובר לארץ ישראל, הים הגדול, וכשאתה מתפלל, כשאתה עומד מטביל את רגלך מעט במים, נחשב כאילו אתה נמצא בארץ ישראל, ואפילו לא מטביל רגליו במים, אלא מתפלל בבית הכנסת שבנוי על שפת הים, כמו שמשבח ר' חיים פלאגי בספרו כף החיים (סי' י"א ט"ו) את בית הכנסת שבטורקיה הבנוי על חוף הים, שהתפילות בו מתקבלות ועולות מהרה כתפילה שבארץ ישראל. וכתוב עוד ר' חיים פלאגי בספרו לחיים בירושלים (כלאים פ"ט), בשם היפה מראה שם, שלכן כל הקבורים בבית הקברות באיזמיר שהוא על שפת הים, הרי אלו קבורים בא"י, כמשמעות הירושלמי שם שר"מ ציווה שטרם עליית ארונו לקבורה בא"י, יניחוהו באסייאה על חוף הים, שא"י מיוסדת על הימים, וחוף הים בכל מקום יש לו צד שייכות לא"י, לא מבעיא לדעת ר' יהודה שאומר שכל הים הגדול שכנגד ארץ ישראל, עד הסוף הוא א"י, כמבואר בגמרא בגיטין דף ח', על דעת ר' יהודה הים הגדול עד סוף הים הוא ארץ ישראל, אלא אפי' חכמים שחולקים על ר' יהודה, מ"מ ועל ימים יסדה, יש לכל הים צד ושייכות לא"י.

את כל זה הקדמתי בשביל לומר לכם, מה שאמרו לפני כן בגמרא בברכות, שר' נתן אומר דבר נורא מאד, וכן אומר רשב"י בזה"ק (כי תשא), כתוב פה דבר נורא מאד. מה כתוב פה? כל אדם שמקפיד על תפילה שחרית מנחה וערבית בציבור, שלוש תפילות בציבור, ועוסק בתורה ובגמילות חסדים מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם. כידוע, שהקב"ה עושה הכל במידה כנגד מידה (עי' סוטה ח' ע"ב ט' י"ג), אומר הקב"ה האדם הזה, אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי, הוא נמצא כל היום בבית הכנסת, כל היום בבית המדרש, קובע עיתים לתורה, הרי זה כאילו פדאני מבין האומות, אז מידה כנגד מידה מה עושה הקב"ה? פודה אותו ממלאך המוות, ונתן לו אריכות ימים, כביכול אנחנו פודים את ה' יתברך, והוא פודה אותנו. ועכשיו מובן למה ר' יוחנן נחה דעתו שהוא שומע שבבבל אנשים מקדימים ומעריבים לבתי כנסיות, אמר אני מבין למה שם ראוי לאריכות ימים. למה? זה לא סתם סגולה, זה לא סגולה בכלל, אלא מדין מידה כנגד מידה, שכן הקב"ה נותן בלא"ה, כמו על כל המצוות כולם, כל המצוות גם הסגולה של שילוח הקן וגם כיבוד הורים, הגמרא בקידושין דף ל"ט ועוד מקומות, אומרת הגמרא מה כתוב, מה כתוב למען יאריכון ימך, זה הכוונה ליום שכולו ארוך. לא פה בעוה"ז, הרי שהאדם אמר לבנו תעלה על הסולם, ותעשה שילוח הקן. שמעתם מה קרה שלשום? ה' ישמור, כולם ראו מה היה (עי' בבבא מציעא דף ע"ג ב'), אדם אמר לבן שלו תעלה על הסולם תעשה שילוח הקן, שתי מצוות, גם שילוח הקן גם כיבוד הורים, ומה הוא אומר לו? תעשה מצוות שילוח הקן, שלח תשלח את האם ואת הבנים תיקח לך. שתי מצוות שנאמר בהם אריכות ימים. עלה על הסולם, בחזרתו נפל ומת. איפה למען יטב לך? היכן אריכות ימים של זה? איפה? כתוב למען יטב לך והארכת ימים, אומרת הגמרא ליום שכולו טוב וליום שכולו ארוך, השכר לעולם הבא. כל שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, פירותיהם בעולם הזה, שכר לעולם הבא, (רשעים הקב"ה פורע להם בעוה"ז לאבד שרמם). מה קרה כאן? אדם משכים ומעריב לבתי כנסיות ובתי מדרשות, מקבל את השכר בעוה"ז? למה? למה פה מקבל בעוה"ז? כי כאן חייב במידה כנגד מידה. זה ג"כ לא בתור שכר, אלא מידה כנגד מידה, כאילו פדאני, את השכר יקבל שם לעת"ל, אבל מה שה' פודה אותו בעוה"ז זה הכרת הטוב, אתה הצלת אותי אני אציל אותך.

פעם אחת נסעתי ופגשתי איזה אדם אחד, לא יודע איך התפתחה בינינו שיחה, ואז סיפר לי שפעם אחת בר מינן פרצה בביתו שריפה, יש לו עשרה ילדים, פרצה בביתו שריפה, ה' ישמור. כל הבית עלה בלהבות, הוא ואשתו היו בחוץ. אין מי שיכנס. עבר שם איזה יהודי אחד נכנס לתוך הבית, קפץ לתוך האש, והתחיל לזרוק את הילדים מהחלון. אחד אחרי השני, תפס תושיה, פרץ פנימה, נכנס, עשרה ילדים, הציל את כולם. זרק אותם מהחלון, וברוך ה' גם הוא ניצל. מורי ורבותי, שהיו רק דברים טובים בעזרת ה', לא נשאר לו כלום! אותו לילה, כלום! אבל הוא היה שמח, שה' עשה איתו נס כזה גדול, חסד כזה גדול שלפחות אשתו והילדים נשארו בחיים. הוא סיפר לי, כלום לא נשאר לו! כלום כלום, שום דבר. חוץ מהבגדים שהיו עליו. הוא אמר לילדים שלו, תדעו לכם, מי היום אבא שלכם, זה היהודי הזה שהציל אתכם, הוא אבא שלכם, הוא הציל אתכם. תלכו אליו. לכו כל יום תבקרו אותו. תדרשו בשלומו. סיפר לי שככה, היהודי הזה שזכה לעשות את ההצלת נפשות, לא היה שומר תורה ומצוות, ומצוה גוררת מצוה, הילדים האלו כל הזמן היו הולכים אליו, החזירו אותו בתשובה. זכה לחזור בתשובה שלימה. ואחר כך התחתן, והם עזרו לו וכו'.

וכו'. הביאו לו מתנות, הכל, יהודי הציל לך את הילדים, מה לא נתן לו, הכל! באותו הלילה שהיתה השריפה אנשים באו לעזור לו, בוא תקח בגדים, אוכל, אומר לא. נתנו הכל למי שהציל לי את הילדים. אבל אחר כך יום אחד הוא עובר ורואה שריפה גדולה, ושומע מי נמצא בפנים? היהודי הזה שהציל את הילדים שלו. הוא קפץ לתוך האש, לתוך הלהבות. למה? קפץ לתוך האש! הציל את היהודי הזה שהציל לו את הילדים. וכי מה שהציל אותו בחזרה זה השכר? זה לא שכר. את שכרו הוא נתן לו כל הזמן שלח לו מתנות, בניו החזירו אותו בתשובה, אלא זה פשוט כי א"א אחרת, זה הכרת הטוב, מידה כנגד מידה. אדם שלומד תורה, מקפיד על תפילה, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ובתפילה מעלה עליו הכתוב כאילו פדאני מבין האומות, שכר יהיה לעתיד לבוא, אבל עכשיו הקב"ה חייב מידה כנגד מידה, כביכול אנחנו פדונו אותו, אז מה הוא צריך לעשות, הוא צריך לפדות אותנו ממלאך המוות. אם ח"ו בא מלאך המוות, אז נכון, כל הסגולות זה שכר, לא יעזור שום סגולה בחוצה לארץ, אומר ר' יוחנן לזכות לאריכות ימים לא יעזור שום סגולה בחוצה לארץ, זה כבר לא סגולה, זה מידה כנגד מידה. אם אתה מציל אותי אני חייב להציל אותך.

יהא זכרו של מרן הגאון הגדול ר' גרשון אדלשטיין ברוך, שנזכה להתחזק בדרכו הקדושה, זכה היום לעלות בסערה השמימה בגיל 100, שמונים שנה הרביץ תורה. 100 שנה הגה בתורה, כל הזמן רק תורה ותורה ותורה, סיגל לעצמו תורה ומעשים טובים, עם מידות טובות, בין אדם לחברו, דיברנו על התפילה, סיפר לי חבר, לפני כמה זמן נכנס לשיבת פוניבז', ופתאום הוא רואה, נכנס ר' גרשון אדלשטיין, בן 90 היה, בא להתפלל תפילת ערבית, ונעמד והתחיל להתפלל מתחילת התפילה כולה, כמו נער בר מצוה משתוקק, שהמשגיח עומד על צידו, מצביע בתוך הסידור ומתפלל כמונה מרגליות, ברוך אתה ה' אלוקינו, תפילה עם כל הלב, איזה דביקות, איזה התלהבות, איזה חיזוק, הוא ימליץ טוב בעדנו ובעד כלל ישראל וזוכה לגאולה שלימה לתחיית המתים בקרוב אמן ואמן.

"וקול התור נשמע בארצנו"

להאזנה לשיעורי מוה"ר יוסף זלי סימן טוב שליט"א מוזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת

073-371-8053

שמעו ותזו נבליכם

לצינתוק והאזנה בשידור זוי: זויג והקש # את השיעורים ניתן להוריד ממערכות "קול הלשון"

"עץ חיים למוזיקים בה ותומכיה מאשר"

יו"ל לזכות ידירנו האזנים היקרים והנעימים אודהי התורה פטרוננו העלון "אשכול יוסף" בור **ז'יעון ז'יסים** הי"ו ובר **אהרן ז'יסים** הי"ו אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, בבריות איתנא ונהורא מעליא שובע שמוזות וכט"ס. בכלל הברכות יבורך ידירנו היקר שלובנו ז'יסים הי"ו מוקדש ומוצלח לע"ז הזריהם היקרים: **סאלם אליה** בן מסעדה ז'ל, ז'ריה בת ז'ריה ז'ל; **לע"ז ז'יסים** בן ז'ריה ז'ל, ולע"ז ז'יסים מועלם בן סלימה ז'ל ולע"ז מיכאל בן ז'ריה ז'ל, ת. ז'ל. ז'ל. ז'ל.

להאזנה להספד

073-371-8053

זויג, והקש: 297

הספדים על מרן הזרע יוסף ז'ל:

256, 192

הספדים על מרן הזרע קנייבסקי ז'ל:

256, 192

הספדים על מרן הזרע כהן ז'ל:

245, 244